KKSU/ODL/S/2021/1

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्
मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्
एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा
प्रथमप्रश्नपत्रम् - वेदवाङ्मय:

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. श्वेतकेतो: पितु: नाम किम् ?
श्वेतकेतुच्या वडिलांचे नाव काय ?

२. उद्दालकस्य पितु: नाम किम् ?
उद्दालकाच्या वडिलांचे नाव काय ?

३. सौम्यस्य किम् उदाहरणम् ?
सौम्याचे उदाहरण काय आहे ?

४. तेजस: किम् उत्पद्यते ?
तेजापासून कश्याची उत्पत्ती होते ?

५. अन्नात् किम् उत्पद्यते ?
अन्नापासून कश्याची उत्पत्ती होते ?

६. षड्वेदाङ्गेषु निरुक्तस्य किं स्थानम् ?
सहा वेदाङ्गांमध्ये निरुक्ताचे स्थान कोणते ?

७. निरुक्तस्य रचयिता क: ?
निरुक्ताचा रचनाकार कोण आहे ?

८. कति भावविकारा: सन्ति ?
किती भावविकार आहेत ?

९. निरुक्ते कति काण्डानि सन्ति ?
निरुक्तामध्ये किती काण्ड आहेत ?

१०. निरुक्ते कति अध्याया: सन्ति ?
निरुक्तामध्ये किती अध्याय आहेत ?

प्र. २ अधोलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। **१५**

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१. तद्धैक आहुरसदेवेदमग्र ..... ससन्दर्भं व्याख्यात।

तद्धैक आहुरसदेवेदमग्र ..... संदर्भासहित लिहा.

२. तदैक्षत बहुस्यां प्रजायेयेति ..... ससन्दर्भं व्याख्यात।

तदैक्षत बहुस्यां प्रजायेयेति ..... संदर्भासहित लिहा.

३. तासां त्रिवृत्तं त्रिवृतमेकैकां ..... ससन्दर्भं व्याख्यात।

तासां त्रिवृत्तं त्रिवृतमेकैकां ..... संदर्भासहित लिहा.

४. यदग्ने: रोहितं रूपं तेजसस्तद्रूपं ..... ससन्दर्भं व्याख्यात।

यदग्ने: रोहितं रूपं तेजसस्तद्रूपं ..... संदर्भासहित लिहा.

प्र. ३ अधोलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। **१५**

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१. नामधेयस्य लक्षणं लिखत।

नामधेयाचे लक्षण लिहा.

२. सत्यस्य रूपत्रयं वर्णयत।

सत्याचे तीन रूपांचे वर्णन करा.

३. सुषुप्त्यावस्थां वर्णयत।

सुषुप्ति अवस्थेचे वर्णन करा.

४. छान्दोग्योपनिषदानुसारं सृष्टिप्रक्रियाया: महत्त्वं लिखत।

छान्दोग्य उपनिषदानुसार सृष्टिप्रक्रियेचे महत्त्व लिहा.

प्र. ४ अधोलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। **१५**

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१. निघण्टुशब्दस्य व्युत्पत्तिं लिखत।

निघण्टु शब्दाची व्युत्पत्ति लिहा.

२. निरुक्तानुसारं पादपूरणार्थकनिपातान् लिखत।

निरुक्तानुसार पादपूरणार्थक निपातांचे वर्णन करा.

३. आचार्य:, दक्षिणा, हस्त एतेषां शब्दानां व्युत्पत्तिं लिखत।

आचार्य, दक्षिणा, हस्त या शब्दांची व्युत्पत्ति लिहा.

४. मृग:, कुचर:, जाट्य: एतेषां शब्दानां व्युत्पत्तिं लिखत।
मृग, कुचर, जाट्य या शब्दांची व्युत्पत्ति लिहा.

प्र.५ निरुक्तानुसारं षट्भावविकारान् वर्णयत। **१५**
निरुक्तानुसार षट् भावविकारांचे वर्णन करा.

प्र. ६ निरुक्तानुसारम् उपसर्गान् वर्णयत। **१५**
निरुक्तानुसार उपसर्गांचे वर्णन करा.

प्र. ७ छन्दोभ्य: समाहृत्य समाहृत्य समाम्नाता: इति सविस्तरं स्पष्टयत। **१५**
छन्दोभ्य: समाहृत्य समाहृत्य समाम्नाता: हे सविस्तर स्पष्ट करा.

....

KKSU/ODL/S/2021/2

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - व्याकरणम्

समय: - २.३० होरा | **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (पञ्चैव) १०

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

१. आत्मा बुद्ध्या ----------। पूरयत।
आत्मा बुद्ध्या ----------। पूर्ण करा.

२. अर्धमात्रा तु ----------। पूरयत।
अर्धमात्रा तु ----------। पूर्ण करा.

३. कुतीर्थादागतं ----------। पूरयत।
कुतीर्थादागतं ----------। पूर्ण करा.

४. द्वितीया श्रितातीत ---------- इति सूत्रं पूरयत।
द्वितीया श्रितातीत ---------- सूत्र पूर्ण लिहा.

५. 'कण्ठेकाल:' इत्यस्य लौकिकं विग्रहं लिखत।
'कण्ठेकाल:' या शब्दाचे लौकिक विग्रह लिहा.

६. द्वन्द्व-समासविधायकं सूत्रं लिखत।
द्वन्द्व-समासविधायक सूत्र लिहा.

७. 'पाणी च पादौ च' इत्यस्य अलौकिकं विग्रहं लिखत।
'पाणी च पादौ च' या वाक्याचे अलौकिक विग्रह लिहा.

प्र. २ अधोदत्तानां श्लोकानां पूरणं कृत्वा सारांशं लिखत। (त्रयमेव) १५

खालील श्लोक पूर्ण करून सारांश लिहा. (कोणतेही तीन)

१. स्वरा: विंशतिरेकश्च ----------।

२. अर्धमात्रा ----------।

३. प्रात: पठेन्नित्यमुर: ----------।

४.मन्त्रो हीन: ---------- ।

५. येन धौता ---------- ।

प्र. ३ एतानि सूत्राणि सोदाहरणं व्याख्यात । (त्रयमेव) **१५**

खालील सूत्र सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन)

१. उपसर्जनं पूर्वम्
२. पञ्चमी भयेन
३. त्रेस्त्रय:
४. पूर्णाद्विभाषा
५. पिता मात्रा

प्र. ४ प्रबन्धमारचयत । (त्रयमेव) **१५**

निबंध लिहा. (कोणतेही तीन)

१. व्याकरणास्य आचार्या:
व्याकरणाचे आचार्य

२. वरदराज:
वरदराज

३. समासानां महत्त्वम्
समासांचे महत्त्व

४. शिक्षाग्रन्था:
शिक्षा ग्रन्थ

प्र. ५ टिप्पणीं लिखत । (त्रयमेव) **१५**

टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१. द्वन्द्वसमास:
द्वन्द्वसमास

२. नञ् तत्पुरुषसमास:
नञ् तत्पुरुष समास

३. तृतीयातत्पुरुषसमास:
तृतीया तत्पुरुष समास

४. विवृतं करणम्
विवृत करण

५. घोषवर्ण:
घोष वर्ण

प्र. ६ दीर्घोत्तराणि लिखत । (त्रयमेव) **१५**

विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१. पाणिनीयशिक्षानुसारम् उच्चारणप्रक्रियां लिखत ।
पाणिनीय शिक्षेनुसार वर्णोच्चारण प्रक्रिया लिहा.

२. वर्णान् कथं प्रयोजयेत् विशदयत ।
वर्णांचे उच्चारण कसे करावे विशद करा.

३. पाणिनीयशिक्षानुसारं पाणिनीप्रशंसां लिखत ।
पाणिनीय शिक्षेनुसार पाणिनींची प्रशंसा लिहा.

४. पाणिनीयशिक्षानुसारं हस्तसञ्चालनस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।
पाणिनीय शिक्षेनुसार हस्त संचालनाचे महत्त्व लिहा.

५. अनुनासिकवर्णान् विशदयत।
अनुनासिक वर्णांविषयी लिहा.

प्र. ७ दीर्घेत्तराणि लिखत। (त्रयमेव) **१५**

विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१. चतुर्थीतत्पुरुषसमासं विशदयत।
चतुर्थी तत्पुरुष समासाचे विश्लेषण करा.

२. गतिसमासविधायकानि सूत्राणि सोदाहरणं स्पष्टयत।
गति समास विधायक सूत्र उदाहरणसहित स्पष्ट करा.

३. 'भूतबलिः, चित्रगुः, ईशकृष्णौ' इति उदाहरणानि ससूत्रं विशदयत।
'भूतबलिः, चित्रगुः, ईशकृष्णौ' हे उदाहरण ससूत्र स्पष्ट करा.

४. 'राजपुरुषः, पीताम्बरः, हरिहरौ' इति उदाहरणानि ससूत्रं विशदयत।
'राजपुरुषः, पीताम्बरः, हरिहरौ' हे उदाहरण ससूत्र स्पष्ट करा.

५. बहुव्रीहिसमासं विवृणुत।
बहुव्रीहिसमासाचे विवेचन करा.

....

KKSU/ODL/S/2021/3

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्
मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्
एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा
तृतीयप्रश्नपत्रम् - दर्शनम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु नवप्रश्नेषु **सप्तप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या नऊ प्रश्नांपैकी **सात प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। १०

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. वेदान्तसारग्रन्थस्य रचयिता क: ?

वेदान्तसार ग्रंथाचे रचनाकार कोण ?

२. पञ्चकोशानां नामानि लिखत।

पञ्च कोशांची नावे लिहा.

३. वेदान्तशास्त्रस्य विषय: क: ?

वेदान्तशास्त्राचा विषय कोणता ?

४. वेदान्तसारदृष्ट्या अवस्तु नाम किम् ?

वेदान्तनुसारानुसार अवस्तु म्हणजे काय ते लिहा.

५. वेदान्तसारग्रन्थे वर्णिते महावाक्ये के ?

वेदान्तसार ग्रंथात वर्णित महावाक्ये कोणती ?

६. अज्ञानस्य शक्तिद्वयस्य नाम लिखत।

अज्ञानाच्या दोन शक्तिंची नावे लिहा.

७. अध्यारोपस्य उदाहरणं लिखत।

अध्यारोपाचे उदाहरण लिहा.

८. वेदान्तसारानुसारं कति कर्माणि सन्ति ? तानि च कानि ?

वेदान्तसारानुसार किती कर्म आहेत ? ते कोणते ?

९. वेदान्तसारग्रन्थस्य प्रयोजनं किम् ?

वेदान्तसार ग्रंथाचे प्रयोजन काय ?

१०. साधनचतुष्टयं लिखत।

साधनचतुष्टय लिहा.

प्र. २ ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत । **१०**

संदर्भासहित स्पष्ट करा.

१. उद्धतेत् आत्मना आत्मानं नात्मानम् अवसादयेत् ।

२. त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मन: ।

प्र. ३ श्रीमद्भगवद्गीताया: षष्ठाध्यायानुसारं ध्यानयोगस्य वर्णनं स्वशब्दै: कुरुत । **१०**

श्रीमद्भगवद्गीतेच्या षष्ठाध्यायानुसार ध्यानयोगाचे वर्णन करा.

प्र. ४ श्रीमद्भगवद्गीताया: षोडशाध्यायानुसारं आसुरीसम्पत्ते: स्वरूपस्य वर्णनं कुरुत । **१०**

श्रीमद्भगवद्गीतेच्या सोळाव्या अध्यायानुसार आसुरीसम्पत्तीचे वर्णन करा.

प्र. ५ ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत । **१०**

संदर्भासहित स्पष्ट करा.

१. दमो बाह्येन्द्रियाणां तद्व्यतिरिक्तविषयेभ्यो निवर्तनम् ।

२. वस्तु सच्चिदानन्दानन्ताद्वयं ब्रह्म ।

प्र. ६ टिप्पणीं लिखत । **१०**

टीपा लिहा.

१. अज्ञानस्य स्वरूपम्　　　　२. आवरणशक्ति:

प्र. ७ वेदान्तसारानुसारं अध्यारोप-अपवादस्य विवेचनं कुरुत । **१०**

वेदान्तसारानुसार अध्यारोप-अपवादाचे विवेचन करा.

प्र. ८ वेदान्तसारानुसारम् अनुबन्धचतुष्ट्यस्य विवरणं कुरुत । **१०**

वेदान्तसारानुसार अनुबन्ध चतुष्ट्य स्पष्ट करा.

प्र. ९ वेदान्तसारानुसारं पञ्चीकरणप्रक्रियां स्पष्टीकुरुत । **१०**

वेदान्तसारानुसार पञ्चीकरण प्रक्रिया स्पष्ट करा.

....

KKSU/ODL/S/2021/4

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा

चतुर्थप्रश्नपत्रम् - संस्कृतसाहित्यम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. मेघदूतस्य रचयिता क: ?
मेघदूताचा रचयिता कोण ?

२. मेघदूतं कीदृशं काव्यमस्ति ?
मेघदूत कोणत्या प्रकारचे काव्य आहे ?

३. यक्ष: कुत्र निवासमकरोत् ?
यक्ष कुठे निवास रहात होता ?

४. कुबेरस्य नगरी का ?
कुबेराची नगरी कोणती ?

५. विन्ध्यपर्वतात् का नदी प्रवहति ?
विन्ध्यपर्वताहून कोणती नदी वाहते ?

६. आम्रकूटपर्वत: कुत्र वर्तते ?
आम्रकूटपर्वत कुठे आहे ?

७. महाकालनगरी का ?
महाकालची नगरी कोणती ?

८. शापस्य कीयान् अवधि: आसीत् ?
शापाचा अवधि किती होता ?

९. विक्रमोर्वशीयम् कस्य रचना ?
विक्रमोर्वशीयम् कोणी लिहिले ?

१०. यक्षं क: शशाप ?
यक्षाला शाप कोणी दिला ?

प्र. २ टिप्पणीद्वयं लिखत । **१५**

कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

१. यक्षपत्नी　　　　२. मेघसन्देश:

३. उपमा कालिदासस्य　　　　४. खण्डकाव्यम्

प्र.३ पूर्वमेघमनुसृत्य नदीनां वर्णनं कुरुत । **१५**

पूर्वमेघात वर्णित नद्यांचे वर्णन करा.

प्र.४ पूर्वमेघे वर्णितानां पर्वतानां वर्णनं कुरुत । **१५**

पूर्वमेघात वर्णित पर्वतांचे वर्णन करा.

प्र. ५ यक्षपत्न्या: सौन्दर्यं सोदाहरणं वर्णयत । **१५**

यक्षपत्नीच्या सौन्दर्याचे सोदाहरण वर्णन करा.

प्र. ६ अलकानगरीं वर्णयत । **१५**

अलकानगरीचे वर्णन करा.

प्र. ७ यक्षवियोगं स्वशब्दै: लिखत । **१५**

यक्षविरहाचे वर्णन स्वशब्दात करा.

....